

Beehazáꞓ It Ch'éṭ'aah

[preamble]

Kót'éego Haz'aah: Baá akohwiindzingo éi ílꞓgo adaanisjikéesgo nihiisilá. Áadóó aheet'éego dóó bee nihá'ahoot'i'ígíí doo handit'áago. Bila' ashdlá'ii éi t'áá' áłtsoni bée hółdзіłgo beehwiidoo'aal t'áá níík'eh dóó aheet'éego bee ahaanitsáhakeesgo éi bee ahihodíne'enah nahasdzaan bikáagí.

Kót'éego Haz'aah: Diné doo ílꞓgo baa nitsahakeesgo adeesdee' éi biniinaa t'áá na'níle'dii ábi'dil'í. Biniinaa diné bini' dazlꞓ' dóó nahasdzáán t'áá níít'ée bila' bee hideeznáá ashdlá'ii t'áá bíniik'eh hadeesdzih nízingo bee bá haz'áꞓ doo dóó yoodłáńgíí dóó doo yináldzidgo dóó doo bini' si'áꞓgo t'áá áłtsoni ní'hookáá' dine'é aláahdi bee ba'akohwiidzin doo.

Kót'éego Haz'aah: Tsí'dó doo t'áágéédda bila' ashdlá'ii' ách'aa' hadeesdzih nízingo t'áadoo le'é bee bidiljishgo biniinaa éi bila' ashdlá'ii t'áá áłtsoni bee baahoochꞓ'go beehazáanii bá alyaa.

Kót'éego Haz'aah: Tsída aláahdi ach'ihol'ꞓ k'é wolyé hígíí dine ałꞓꞓ at'éhígíí kéyah yee da'ahootꞓ doo biniiyé.

Kót'éego Haz'aah: Bila' ashdlá'ii kéyah dahnidahaaz'áꞓgo yee da'ahótá'ígíí yik'éhgo deiyíłníishígíí yee háadaashzíih bila' ashdlá'ii bee baa ákohwiiniidzinígíí binahjꞓ' bila' ashdlá'ii ílꞓgo baanitsínáhoodeeskééz. Diné dóó sáanii t'áá ła'í nízínigo aheet'éego bá adahazꞓ' éé bina:hjꞓ' diné beeina' náás noosééł dóó iiná yá'át'éehii néididooléetgo bá bichꞓ' hwíidóone'.

Kót'éego Haz'aah: Kéyah yá nídaazínígíí yee ádáhadaasdzíih kodóó nídidoolyééł ahił nideiilnishgo kéyah nidahaz'áꞓgo yee do'ahóótꞓ'ígíí bił náhasdzáán t'áá níít'ée bidine'é yee hodísín doo. Bila' ashdlá'ii bee baa hóchꞓ'ígíí doo t'áá bí bini' k'ehgo hiinánánígíí.

Kót'éego Haz'aah: T'áá áłtsoni yaa akonidzin díí bee baa hóchꞓ'ígíí dóó t'áá yíník'eh iináago aláah áníłtsohgo baa nitsá'hákeesgo binahjꞓ' baa ákohwiiniidzinígíí bee ha'oodzíih.

K'ad Kót'e Áłah' Azlꞓ'ígíí Yee Ák'ihadaasdzíí

Díí nahasdzáán bee bá ha'adzíih bila' ashdlá'ii bee baa hóchꞓ'ígíí bik'ehgo ó'ool'íłdoo biniiyé, bila' ashdlaa'ii t'áá áłtso bá áté dóó kéyah t'áá át'é sinilígíí bá'at'é, t'aalá'íjinízínigo dóó bila ashdlá'ii nináníl'áꞓjꞓ' ádííyółtꞓ' dooleet díí ha'oodzii'ígíí. Bila' ashdlaa'ii áłahjꞓ' bini' nilíidoo dóó yee náásgóó anootꞓ'íłdoo. Áadóó bee ó'hoo'áꞓhdoo nee'ni'jꞓ' bee hodíłzindoo díí bee'aahóchꞓ'ígíí dóó yíník'ehgo bee náás 'iiná yidiłdoo díí kéyah haz'áꞓdoo dóó tówónanígóó be hółdzildoo t'áá áłtsohjigo dóó bik'eh 'ééhozin doo dóó dilyindoo naat'áꞓnii kéyah yándaazínígíí bitahgo aadóó diné yił kééhat'ꞓnii yásizínígíí bił haz'áꞓji.

Łaa'ii Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Bila' ashda'ii t'áá áłtsoh yíník'ehgo bidizhchꞓ' doo aheet'eego ílꞓgo bee baahóchꞓ'. Eíí hání' dóó háníłshakees hwiihdaasya' eíí binahjꞓ' ahidiniłnáhgo álıleek'ehgo k'é bee ahił niidlꞓ.

Naaki Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Tsídí t'áá ájít'é beeháhaz'ǎ' haahóchǵ' go dóó yiník'ehgo nijigháo kodóó bee hoo'a'ígíí bik'ehgo t'áadoo bee' aǵǎ'át'éhégóó. Jó díí dóone'é idlínígíí, hakágí anoolninígíí, asdzání dóó diné idlǵhígíí dóó nihizaad áádóó nihe'oodla' áádóó nihiwááshindoon baa nitsiikesígíí áádóó bee ndahsiidzinígíí, dóó nihikéyah dóó nihi'dizhchǵ[hǵ] bee nihaahóchi'.

Kodóó nasgóó doohaadeet'éégodah bee ahantsiikesda dooléeǵ nihiwááshindoon át'éhǎgíí dóó nihiǵ haz'ánígíí doodaii' tówánaánígóó kéyah adahoot'éhígíí doodaii' kéyah nijigháádǎǎ' azaáshǵ t'áasahdii biǵhazǎǎndi, áádóó nanáǵa'bígó bikáá' kéhojit'ǵgo azhǎshǵ doo t'áá bi adahnahat'áada ndi doodaii' t'ááhó ádahnahwiiǵit'áhígíí t'áábi'oh ndi.

Táa Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Tsídí t'áá ájít'é bee háhaz'ǎ iiná'ázhdoolíǵgo áádóó 'aǵdó t'áá yini k'ehgo hoǵdzilgo hoǵhaz'ǎǎdoo.

Dǵǵ Góne' Biyi' Yisdzohígíí

ǵa'dah éí doo naalteeh'é dooleeǵda dóó dooháida yá naal a'í dooleeǵ da dóó doo naalteh'é adoolniǵgo doo bee haz'ǎǎda.

Ashdla' Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá heíida éí doo atídoolniǵda áádóó 'aǵdó' doo t'áá na'níle'dii diné doo idlǵǵgo baa tsehodidookosda.

Hastǎǎ Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Tsí'dí T'áá ájít'e há bee haaz'ǎ haa'akowhiindzingo t'áá aftsohjǵ bíla'ashdla'ii jǵǵgo bee haz'áanii yeehas'ǎ.

Tsosts'id Góne' Yisdzohígíí

Tsí'dí t'áá ájít'e ahejǵt'é bee haz'aanii binahǵǵ dóó doo ho'doolch'ǵ[h da dooleeǵ aheet'éego haahóchǵ] bee haz'aanii binahǵǵ t'áá ajǵtsoh éí hak'ésti' haahóchǵ'go binahǵǵ doo hodooolch'ǵ da díí doo biǵ adodzih da. Kwe'é bee ha'oodzihígíí doo ooch'ǵ[d habizhdiyooǵ ǵaǵ da.

Tseebíí Góne' Yisdzohígíí

Tsí'dí t'áá ájǵtsoh bee háhaz'ǎ t'áá doole'é há hasht'e doolniǵgo wááshindoon áájí yá 'ééhósinígíí ákót'éego bee haz'áanii bee há'ahoot'í' yǎǎ biǵasziǵgo.

Náhást'éí Góne' Yisdzohígíí

T'áá háida éí biniinaanii ádingo doo bi'didool tsooǵda dóó doo yah'adoolt'eet da dóó doo ch'i dinóol cheet da.

Neeznáá Góne' Yisdzohígíí

T'áá ájǵtsoh bee há'ahóót'í' t'áá aheet t'éego diné binááǵ há baahwinit'ǵgo doo háájida ach'ihǵí nilígíí binááǵ éí há yaa nídáast'ǵidgo yee

nidahodoo’áát bee há ahoot’ígíí dóó bee hóholnígíí dóó ha’át’íishíí awáalyahjí bee hak’ehást’ahígíí.

Ła’ Ts’áadah Góne’ Yisdzohígíí

Tsídí t’áá’ ajiltsoh hak’ihodiit’ánígíí doo ajit’íígo hanitsáhákees nléi bee hasáanii bee hahwinist’iin doo indah t’áá’ aaníí’ aájít’íígo beehwéehozingo bee ach’aah hazhdoodzihígíí áłtso ájíílaago.

T’áá háiidah doo t’áá’anííájít’íígo bee hak’iho doot’ah da doo ájít’íígo. T’áá doo ajit’íígo bee hak’éhest’ahgo kéyah t’áá nahwiiz’áandéé’ dóó tówonanidí bibeelaháanii k’izhnítí’ ho’dí níigo áhoodzaa yéédaáá’. Áádóó áłdó’ bee haz’áanii yee nihodoo’áatígíí doo biláahgo yee há ni’hodoo’áát da.

Naakits’áadah Góne’ Biyi’ Yisdzohígíí

T’áá héiida bíł haz’ánígíí bá’ áłchínííní dah bighan dah doo háii t’áadah éíí baa t’íí’ doodáałdah. T’áá ajiltsoh bee haz’áqanii bik’ehgo bee háhóchí.

Taa’ts’adah Góne’ Biyi’ Yisdzohígíí

T’áá ajiltsoh éí t’áá hozhnizingóó nijigháago dóó haghan azhoolííłgo bee há hazá.

T’áá ajiltsoh éí kéyah bii’ hájínéehgo bee há hazá áádóó t’áá hohakéyah bíí’ yah’aníjínéehgo áłdó’ beeháhazá.

D’ííts’áadah Góne’ Biyi’ Yisdzohígíí

T’áá ajiltsoh náánałahjí kéyah biish dínóochéetłgo doo atihodooníłgo bee há hazá.

Ákondi díí béehazáqanígíí éí doo choidoo’ííł da awáalyahjí naazt’i’ígíí bik’eezhoochéetłgo. Áádóó áłdo’ kéyah t’aasi’ááandéé’ beehazáqanii bííisihgo éí doo choii’ doo’ííłda.

Ashdla’ts’áadah Góne’ Biyi’ Yisdzohígíí

T’áá ajiltsoh doone’é jílínígíí bee háhaz’á.

Héíídah éíí dóone’é nilínígíí doo baqah doot’ííłdah.

Hastáqats’áadah Góne’ Biyi’ Yisdzohígíí

Diné dóó sáanii neeyánígíí áadóone’é nilígíí dóó be’oodla’ éíí doo bich’áqahgo adooyehgo báhazá. Áłts’áqjí aheet’éego áhé’eskeh beehaz’áqanii bik’éstí’ áádóó ba’áłchíníí hoodootłgo bee báhazá áádóó áłts’á’it’aashgo bee bá ahoot’í’.

Ahidíí’ aashígíí áłts’áqjí t’áábiniik’ehgo áłhaadoot’ash.

Hooghan hazáádo éí iiná hadahaazt’i’ dínétahjí dóó beehazáqanii baanchí’.

Tsosts'idts'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ájiltsoh kéyah t'áá adiighahágó hweehodooleetgo bee háhaz'ą́ doodaii' díkwíjilt'éegodah kéyah dajótą́ go beeháhaz'ą́.

Héíídah éí t'áadoo biniinaanígó kéyah doo bighah doot'áá dah.

Tseebíits'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ájiltsoh bee ba'ahóót'i' t'áá hó adahnahojit'áago dóó nitsijikeesgo dóó hwe'oodłą́ hólóogo díí bee há'ahoot'i'ígíí naanáłahjį́'

hwe'oodłą́'ígíí bee'izhdidoo'gáatgo bee haz'ą́. Dinétahjį́ hwe'oodłą́'ígíí bee hwééhozín doo áádóó bee nazhnitin doo. Áádóó ałdó' áájį́ bá hozhdísín doo.

Nahast'éits'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ájiltsoh t'áadoo'e baa ntsijíkeesgo bee hazdoodzihgo bee háhaz'ą́. Díí baa ntsijíkeesígíí éí héídah doo hání' iidoolííłda. Áádóó bikah nazhnitáago dóó nízhdíiláago bee hadeesdzih jinizingo béesh halne'é, naalkidídah doodaii' naaltsoos biyi'jį́' bee hazdoodzihgo bee háhaz'ą́.

Naadiín Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ájiltsoh ałah nijídleehgo dóó áłhiłdajidlį́go bee háhaz'ą́.

T'áá héídah éí doo ínízingo doo atah doolt'eetdah.

Naadiin Ła' Góne' Biyi' Yisdohígíí

T'áá ájiltsoh bee há'ahóót'į́ hakéyah biwááshindoon atahjilį́go doodaii' naat'áanii ninádaji'niłgo.

T'áá ájiltsoh aheet'éego há'ahóót'i' hakáh ana'áw'o' dooleet hakéyah bi'yi'di.

Diné áyisį́ beebóholniił biwááshindoon yee yáhwíidool'aafígíí. Díí bee ho'a'ígíí bee hadoodzih dóó t'áá bá náhoo'aa góne' éí aná'á'ah dooleet.

Áádóó t'áá ałtsoh aheet'éego ánida'ji'ah dooleet t'áadoo ła' bił íishjáná ájósinį́ áádóó t'aahójinízingo ánáji'ah doo.

Naadiin Naakí Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ájiltsoh diné bitah jilínígíí bee há'ahóót'i' bee haa'ahayą́ą dooleefígíí díí t'áá át'é kéyah dahsi'ánígíí doo nahasdzáán yee áłkáh ánájahígíí

bá bóhoneedzánígíí há'at'íishjį́ bee hólónígíí yee adoolwoł béeso dah, áádóó bee a'doonítígíí binahjį́' yee íłį́go ádaantsíkees dooleet t'áá bi sizínígíí yee hádidoo'nił.

Naadiin Táá' Góné Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ájiltsoh ndazhdoolnishgo bee hahaz'ą́, t'áá hó naanish jinízínígíí, t'áá hó naanish hoł yá'át'éhehígíí díí naanish adinígíí bits'ą́ą áhát'į́.

T'áá ájiltsho t'áadoo ho'dool chi'į́dį́ aheet'éego hach'į́'ni'iilyéedoo naanishígíí bíighahgo.

T’áá ajitsoh ndajilnishígíí bee há ahoot’i beelt’eego hach’í’ ni’iily’éego binahjí’ t’ááhó dóó há átchini yee hináadoo bilá’ ashdlá’ii bąąh ilinígí’ át’áo áádóó bi’óhjinéelánígíí há biidoot’ááł áhót’éédąą’ diné bee bikáh aná’áwo’ adéé’.

T’áá ajitsoh éi bee há ahóót’i’ naanish yee da’ahótą’ígíí atah hazhdidooliitgo dóó bee atah jidoogháatgo t’ááhó jizinígíí bee adaa’áhojilyąą doo biniyé.

Naadiin Díí’ Góne’ Biyi’ Yisdzohígíí

T’áá ajitsoh bee há ahóót’i’ haazhdoolyihgo dóó níik’eh njigháadoo áádóó naanish ahee’iikeedígíí bee ha’hazáánígíí át’áo nijiłnishdoo dóó ła’ ajłdah doo na’anishgo bee hoo’ aahgo t’áá biniyé hach’í’ azláadooleet.

Naadiin Ashdlá’ Góne’ Biyi’ Yisdzohígíí

T’áá ajitsoh bee há ahóót’i’ bik’ehgo’ iiná azhdooliitígíí t’áá hó hats’iis yineeląnígíí dóó ha’átchiní t’áá hooltą’go. Jó éi ch’iyáán lá, éé’ lá, hooghan lá, dóó azeé’ ál’łłjı bee aa’áháyánígíí lá dóó diné bee bika’ánawo’ déé’ áádóó bee há ahoot’i’ háadidah naanish ásdıingo nát’ąą bee aa’ áháyánígíí t’áá hólóodoo, azhąshłł dajitsaah ndi dóó hach’í’anáhoot’i’ ndi, bił hijiináanii haą ’ádin silłłgoda áádóó są jizhlłłgo doodaii’ hwe’iina’ bi’oh silłłgo t’áadoole’é bits’ąądoo t’áá hó hwe’iina’ doo bee hóhólnłh da silłłgo dah.

Amá jılłłgo dóó átchiní jılłłgo bee há ahoot’i’ haa’ ahayąądoo áádóó háká ana’áwo’ doo. Átchiní t’áá ajitsoh bimá dóó bizhé’é aheeskéego bi’dizhchinígíí doodai bimá dóó bizhé’é doo aheeskéego bi’dzhchinígíí da t’áá ajitsoh éi dinétahgı haa hastihgo bee ák’i hozhdoodłłł.

Naadiin Hastąą Góne’ Biyi’ Yisdzohígíí

T’áá ajitsoh íizhdootahgo bee ha’ahoot’i’. Átchiní t’óó ha’ áłtáadoo t’áájiik’e ’iidootah. Átchiní yázhı éi t’áá iyısı t’áá iidootah. Naanish bóhoo’aah baa da’ólta’ dahólQQ doo áádóó hódahgo da’olta’ígíí dahólQQ doo t’áá áłtsonıbá áádóó hodahgo ółtaígıí ałdo’ bizhneelą nígi át’áo iizhdootah.

Olta’ éi hólQQdoo bila’ asdlá’ii yee hadidoonıłji’ áádóó yee bidziildoo binahjí’ bee há adahazt’i’ígıí yá hodisin doo. Díı éi yee ak’i’diitąądoo bee ha’jólnııdoo t’aa áłtsojí’ k’eh bijinıı doo náánała’ dóone’é dóó óodłanı danilinígıí. Díı binahjí t’éi yá kéyah áłhiı’ sinilígıí t’áadoo iits’á’i ałyił dandłł doo.

Ámá dóó ázhé’é éi áłtsé aląął’ bee bá ahoot’i’ bá’ átchiní yaa iidootahígıí yee yáh hadoozih.

Naadiin Tsostsid Góne’ Biyi’ Yisdzohígíí

T’áá ajitsoh bee há’áhoot’i’ t’áá hózhnizinjł’ atah biłkeehojit’jinígıí bił iiná azhdooliıł, bina’ ach’ąąh dóó łahdóó bee ázhdoolwoł bee naas bee idahwiidoo’ áłgıí bee ák’ihwiizhdoodłıł

T’áá ajitsoh bee há’áhoot’i’ doo áłłniı dóó á’ı’inígıí bee aa’áhyąągo éi heishıı ıłııshjáanı íıyiılaaígıí bizhi’ bikáadoo.

Naadiin Tseebıı Góne’ Biyi’ Yisdzohígíí

T'áá ajiltsoh beehá áhoot'i' diné áłǫ́ǫ́ át'égo dóo nahasdzáán t'áá si'áándéé bibeeshazǫ́ díí kwé'é bee ha'oodzi'ígíí t'áá át'é bee baa' ákohoniidzií doo.

Naadiin Náhasht'éí Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajiltsoh bitkééhojit'inígíí éí łahdóo naanish bee'aká azhdoolwoł t'áá hwozhnízíngo. Díí binahjł t'áá' hójizínígíí bee hazhdidoonił.

Díí bee há ahóót'i'ígíí dóo t'áá hwozhnizínjł bee ndoo'nishgo éí t'áá łá'i jínítínígo bee hóholnííh beehazǫ́ǫ́nii yee hasáníji' át'éhígíí, éí binahjł' baa' ákóhwiindzin dóo dilzin, náánáłá' bee bá áhoot'i'ígíí dóo t'áá binizínjł' át'éhígíí, éí bik'ehgo áda' ada' alłnígíí t'áá ałtsoní diné bá át'é.

Díí adahazt'i'ígíí dóo t'áániik'eh na'adáhígíí éí díí kéyah ałhii'siniłígíí binyé ályaa éí bibehazǫ́ǫ́nii doo bee ał'ǫ́ǫ́ á'téedah dooleł.

Tádiin Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Díí kwe'é ha'oodzi'ígíí éí heit'áo dah nááná łá' kéyah da si'ǫ́nígíí doodaií' dahjookahígíí doodaii' łá'jizł éí doo heit'áo dah ha'oodzígíí jidootchǫ́łda.